No tants llops, caputxeta

No tants llops, caputxeta

Enric Marco, fals lluitador antifranquista i fals deportat pels nazis, és a "El impostor" -darrer llibre de Javier Cercas - el mirall que ens mostra com l'antifranquisme va ser molt menor del que se'ns ha volgut fer creure

ALBERT SOLER

Un, que sempre ha pensat que en la història recent d'aquest país hi ha molt de farsant antifranquista, celebra veure com un llibre posa el dit a aquesta nafra que encara supura. Un, que sempre ha cregut que si hi hagués hagut tanta oposició al règim de Franco com se'ns ha dit, el general hauria hagut de plegar perquè no trobaria en tot Espanya ni una dotzena d'afins al règim per formar govern, s'alegra que Javier Cercas ens posi davant del mirall. Un, que està fart de tanta hipocresia, se sent reconfortat en comprovar que El impostor és el tercer vèrtex d'una trilogia que comença a airejar la història -que no la memòria, molt més subjectiva i imprecisa, i en això coincideixo amb Cercas- i a despullar-la del fals passat heroic: els altres dos, tots recomanables, són El día de mañana, d'Ignacio Martínez de Pisón -que curiosament fa un cameo a El impostor- i Así empieza lo malo, de Javier Marías.

Cercas és un impostor. Poser no ha escrit mai ni un punyetero llibre. I potser ni tan sols ha nascut en un poble de nom -ara que m'hi fixo, sembla ben bé inventat- Ibahernando. Només m'atreviria a assegurar d'ell que va estudiar als Maristes de Girona, i això perquè l'hi vaig veure, no perquè em refiï del que diu.

Com a bon impostor, ens vol fer creure que la seva nova novel·la és un treball de periodisme d'investigació. Molt ben escrit, però periodisme d'investigació. No es deixin enganyar. Sota aquesta aparença s'hi amaga una radiografia mil·limètrica d'Enric Marco, o sigui del propi Cercas, o sigui de tots nosaltres, o sigui de l'Espanya de la transició. Tots impostors.

Enric Marco, tothom ho ha de recordar, és un senyor que, ja octogenari, va arribar a ser el màxim representant -president de facto- de l'associació Amical de Mathausen, amb una activitat frenètica que el duia a aparèixer a totes les ràdios i televisions, a fer xerrades a centenars d'escoles i inclús a parlar en un acte oficial al Parlament Espanyol, amb diputats i periodistes plorant com magdalenes mentre escoltaven de la seva boca les atrocitats dels nazis. Després es va saber que no havia estat mai en cap camp de concentració. I si va anar a Alemanya, va ser com a treballador voluntari del franquisme.

Res estrany en el personatge: abans havia arribat a secretari general de la CNT espanyola gràcies a exhibir un passat de clandestinitat, guerrilles i detencions policials que només existia en la seva imaginació: mai havia dut a terme ni la més mínima acció contra el franquisme; l'únic cop que va trepitjar una comissaria durant la dictadura va ser per un delicte comú.

Una vida totalment mistificada que Cercas equipara a la del Quixot, qui també prop dels 50 anys va deixar enrere la seva vida real per posar-se a viure la inventada. La ficció salva, la realitat mata, ens repeteix l'escriptor durant el llibre, referint-se primer al seu propi cansament després d'escriure Anatomía de un instante, però fent-ho extensiu a Marco i la seva vida inventada i també a una Espanya -i Catalunya- que va preferir la ficció d'un antifranquisme heroic que a penes es va donar en quatre casos mal comptats.

Cercas, deia d'inici, posa el dit a la nafra. I poser hauria d'haver dit a les nafres, perquè entre ell i Marco aguanten

el mirall que ens posa davant de la realitat -ja hem dit que mata-, i ens mostren un país que, acabada la guerra, va acceptar el franquisme: uns per por, els altres per franquistes, la majoria perquè aspiraven només a viure amb tranquil·litat i no volien que els seus fills haguessin de patir el que ells havien patit, molts perquè -di?guem-ho clar- els importava ben poc si hi havia dictadura o república mentre ells i la seva família tinguessin casa, menjar i feina. Entre els franquistes convençuts i els franquistes per omissió no quedava lloc per als herois -pels que diuen "no"-, que d'altra banda són molt més freqüents a les pel·lícules que a la vida. Era necessari un llibre com el de Cercas -i com el de Marías- que desmitifiqués l'antifranquisme, que ens digués que la immensa majoria va dir "sí", que quasi tots els que arribada la transició es van penjar medalles eren uns farsants. Uns impostors. Com Marco. Com ho és Cercas. Com ho sóc jo. Com ho és tothom.
No es queda aquí Cercas, sinó que encunya el terme "indústria de la memòria històrica", i no perquè estigui en contra de la memòria històrica sinó per tot el contrari: perquè no li agrada que s'hagi banalitzat convertint-la en una indústria. I perquè -i en això torno a estar d'acord amb ell- "memòria" i "història" són mals companys de viatge, sovint són fins i tot contraris. Té més valor el testimoni de qui va viure uns fets o el de l'historiador que els analitza? No es precipitin en respondre i pensin qui disposa de més dades i, sobretot, és més objectiu. La memòria és molt traïdora, ho sap Cercas i ho sap Marías. I ho sap tothom. No seré jo qui acusi Cercas de res per escriure que probablement altres supervivents dels camps d'extermini van exagerar i inclús tergiversar les seves vivències. Uns involuntàriament i d'altres voluntàriament, de la mateixa manera que ho han fet els que van viure sota en franquisme. Posats a triar entre la veritat i la vida, el més normal és triar la vida. Al cap i a la fi estem parlant d'Enric Marco. Estem de parlant de persones. O sigui, estem parlant d'impostors.

Font del document:
http://www.diaridegirona.cat/cultura/2014/12/07/no-tants-llops-caputxeta/700588.html?utm_source=rss